บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดการความรู้ของบริษัทกรณีศึกษา ในเรื่องการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้า โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านการใช้แบบสอบถามในเรื่องกระบวนการจัดการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้า เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และดำเนินการนำหลักการจัดการความรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ ผ่านทางเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการความรู้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ขององค์กรให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3.1 สภาพแวดล้อมขององค์กรในกรณีศึกษา

องค์กรในกรณีศึกษาเป็นบริษัทผลิตแผงวงจรไฟฟ้าแห่งหนึ่ง ซึ่งผลิตแผงวงจรไฟฟ้าที่ใช้ในฮาร์ดดิสก์ คอมพิวเตอร์, ชิ้นส่วนรถยนต์, เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ กล้องถ่ายรูป เป็นต้น เริ่มก่อตั้งตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538 มีพื้นที่ประมาณ 46,600 ตารางเมตร มีจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานทั้งสิ้นประมาณ 3,900 คน (ก.ค.2552) และมีกลุ่มลูกค้าทั้งในและต่างประเทศ มากกว่า 30 ราย ปัจจุบันบริษัทประสบปัญหามีข้อร้องเรียนทางด้านคุณภาพจากลูกค้าจำนวนมาก เกินเป้าหมายที่กำหนด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังตารางที่ 1.1 จึงเป็นจุดที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่อยากศึกษาการจัดการความรู้ในเรื่องนี้

3.2 กระบวนการทำงานในการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า

แสดงกระบวนการทำงานเมื่อได้รับข้อร้องเรียนจากลูกค้า ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

แสดงกระบวนการทำงานในการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า

ขั้นตอน	ผู้รับผิดชอบ	ผู้ที่เกี่ยวข้อง
1. CQE รับข้อมูลร้องเรียนจากลูกค้า หรือ Sale	CQE	Sale
2. เรียกผู้ที่เกี่ยวข้องประชุม	CQE	Engineer Production QA/QC
3. สรุปปัญหา สาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหา และลงมือปฏิบัติ	CQE	Engineer Production QA/QC
4. บันทึกข้อมูลใน CRR Database.	CQE	-
5. ส่งข้อมูล / Report ให้ลูกค้าและติดตามผล	CQE	-

<u>ความหมายของคำศัพท์</u>

CQE (Customer Quality Engineer) คือ วิศกรที่ดูแลลูกค้าโดยตรง

Sale คือ พนักงานฝ่ายขาย

Engineer คือ วิศวกรที่เกี่ยวข้องในการดูแลผลิตภัณฑ์ และกระบวนการ

Production คือ หัวหน้างานหรือเจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายผลิต

QA / QC คือ เจ้าหน้าที่แผนกประกันและควบคุมคุณภาพ

CRR Database คือ ฐานข้อมูลที่ใช้บันทึกข้อมูลข้อร้องเรียนของลูกค้า

3.3 ขั้นตอนการทำวิจัย

1. ศึกษาหลักการและทฤษฎีของการจัดการความรู้
2. ศึกษาสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ใช้เป็นกรณีศึกษา
3. ศึกษาเรื่องประชากรและการสุ่มตัวอย่าง เพื่อหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัย
4. สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสอบถาม ในเรื่องกระบวนการจัดการความรู้
5. สรุปผลจากการสัมภาษณ์ และพิจารณาเลือกเครื่องมือในการจัดการความรู้
6. กำหนดตัวชี้วัดภายใต้ข้อจำกัด และระยะเวลาในการดำเนินการที่เหมาะสม
7. วัดผลก่อนการดำเนินการ ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้
8. ดำเนินการนำเครื่องมือทางด้านการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้
9. วัดผลหลังจากการดำเนินการ ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้
10. วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย หาแนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ต่อไป

สามารถแสดงขั้นตอนการวิจัยดังภาพที่ 3.1

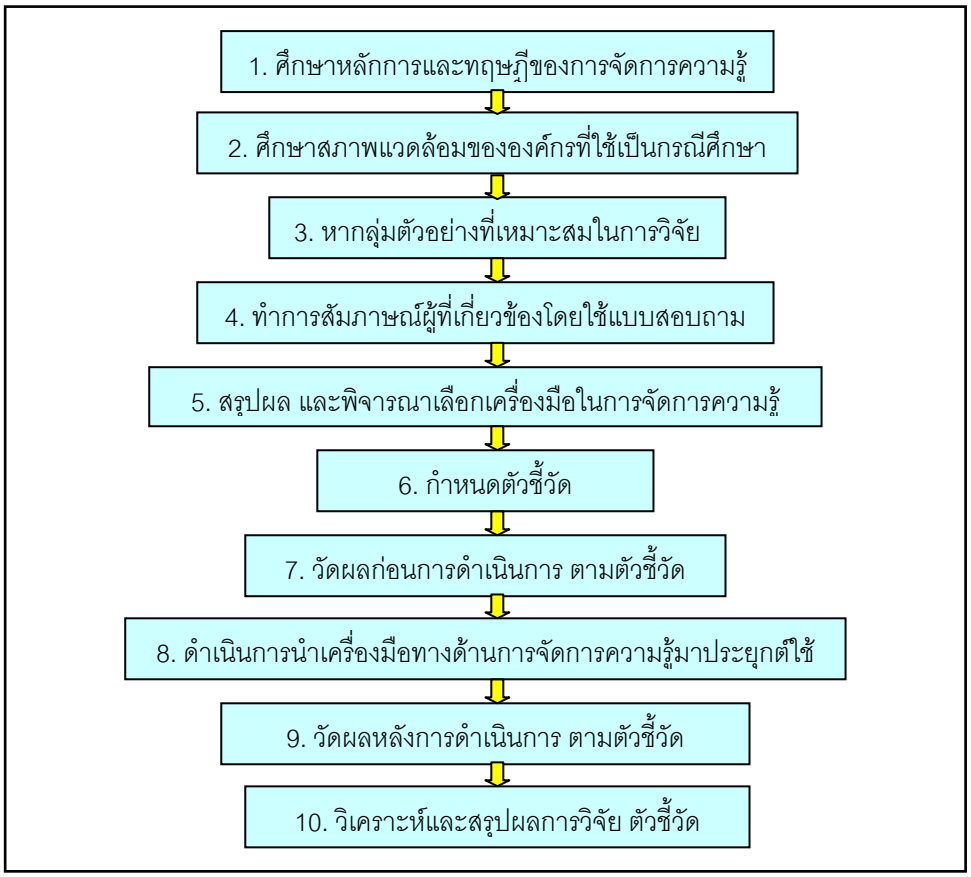

ภาพที่ 3.1
แผนภาพขั้นตอนการทำวิจัย

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

บริษัทกรณีศึกษามีพนักงานประมาณ 3,900 คน โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ทั้งสิ้น 129 คน ได้แก่ CQE (วิศกรที่ดูแลลูกค้าโดยตรง), Product Engineer (วิศวกรที่ดูแลผลิตภัณฑ์), Process Engineer (วิศวกรที่ดูแลกระบวนการ), Production (หัวหน้างานหรือเจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายผลิต), QA (เจ้าหน้าที่แผนกประกันและควบคุมคุณภาพ), Manager (ผู้จัดการที่เกี่ยวข้อง) โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีลักษณะการใช้ความรู้เหมือนกัน ทำให้มองเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกันได้ งานวิจัยนี้จึงได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของ Taro Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อน ในที่นี้คิดที่ 5%

สามารถคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$98 = \frac{129}{1+129(0.05)^2}$$

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 98 คน (76% ของจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้อง) และถือว่าจำนวนตัวอย่าง 98 คนนี้เป็นตัวแทนของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

3.5 การสัมภาษณ์โดยการใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยสอบถามจากแผนกต่างๆ เป็นการกระจายการถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างทั่วถึง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในเรื่องการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า ดังแสดงในภาคผนวก ก

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย เพื่อความถูกต้องและครบถ้วนในประเด็นที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยมีการทดสอบเครื่องมือดังนี้ ตรวจสอบแบบสอบถามโดยผู้วิจัยเอง เพื่อตรวจสอบประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ให้ครบถ้วน และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้จัดการแผนก เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

3.6 สรุปผลจากการสัมภาษณ์และพิจารณาเลือกเครื่องมือในการจัดการความรู้

3.6.1 สรุปผลการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในเรื่องการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า ดังแสดงในภาคผนวก ก

1. การบ่งชี้ความรู้

ได้ทำการสำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการบ่งชี้ความรู้ว่าความรู้ใดที่มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้าบ้าง และความรู้นั้นมีความสำคัญอยู่ในระดับใด ดังตารางที่ 3.2 โดยความรู้ที่ได้จากข้อนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปเมื่อระบุประเด็นพัฒนาเสร็จสิ้น เช่น ต้องมีการพัฒนาในเรื่องใด ใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ตัวใด และจะใช้ปัจจัยความรู้ใดในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นข้อมูลความรู้นี้จึงเป็นข้อมูลวิจัยเบื้องต้นที่มีความสำคัญมาก ซึ่งจะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่อไป

ตารางที่ 3.2
จำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการบ่งชี้ความรู้

ความรู้เรื่องข้อร้องเรียนลูกค้า	ความสำคัญ		ระดับความสำคัญ (กรณีเลือกมีความสำคัญ)		
	มี	ไม่มี	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ปัญหาเกิดขึ้นกับลูกค้าใด (Customer)	98		98		
2. ปัญหาเกิดขึ้นกับลูกค้ากลุ่มใด (Cluster)	98		93	5	
3. ปัญหาเกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์รุ่นใด (Model)	98		98		
4. ปัญหาที่เกิดขึ้นคือเรื่องอะไร (Problem/Defective)	98		98		
5. ระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับใด (Rank)	98		98		
6. ความถี่ที่การเกิดขึ้นเป็นอย่างไร (Frequency)	98		98		
7. สาเหตุของการเกิดปัญหาคืออะไร (Root cause)	98		98		
8. หมวดหมู่สาเหตุของปัญหาอยู่ในกลุ่มใด (Type of root cause)	98		96	2	
9. วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาคืออะไร (Action)	98		98		
10. สถานะของปัญหาเป็นอย่างไร (Status)	98		98		

<u>สรุปผล</u>

ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 98 คน คิดว่าความรู้ทั้ง 10 ปัจจัย มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้า 100% และเมื่อแบ่งตามระดับความสำคัญ พบว่าความรู้เหล่านั้นมีความสำคัญมาก 99.3% และมีระดับความสำคัญปานกลาง 0.7% ดังแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3

สรุปผลการแสดงความคิดเห็นในเรื่องการบ่งชี้ความรู้

<u>กระบวนการจัดการความรู้</u> 1. การบ่งชี้ความรู้ ความรู้เรื่องข้อร้องเรียนลูกค้า	**%ความสำคัญ**		**%ระดับความสำคัญ (กรณีเลือกมีความสำคัญ)**		
	มี	**ไม่มี**	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**
1. ปัญหาเกิดขึ้นกับลูกค้าใด (Customer)	100.0%		100.0%		
2. ปัญหาเกิดขึ้นกับลูกค้ากลุ่มใด (Cluster)	100.0%		94.9%	5.1%	
3. ปัญหาเกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์รุ่นใด (Model)	100.0%		100.0%		
4. ปัญหาที่เกิดขึ้นคือเรื่องอะไร (Problem/Defective)	100.0%		100.0%		
5. ระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับใด (Rank)	100.0%		100.0%		
6. ความถี่ที่การเกิดขึ้นเป็นอย่างไร (Frequency)	100.0%		100.0%		
7. สาเหตุของการเกิดปัญหาคืออะไร (Root cause)	100.0%		100.0%		
8. หมวดหมู่สาเหตุของปัญหาอยู่ในกลุ่มใด (Type of root cause)	100.0%		98.0%	2.0%	
9. วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาคืออะไร (Action)	100.0%		100.0%		
10. สถานะของปัญหาเป็นอย่างไร (Status)	100.0%		100.0%		
รวม	**100.0%**		**99.3%**	**0.7%**	

2. การสร้างและแสวงหาความรู้

ได้ทำการสำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสร้างและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า เช่น การสร้างความรู้ใหม่ การแสวงหาความรู้จากภายนอก การรักษาความรู้เก่า การกำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว เป็นต้น ว่ามีในองค์กรหรือไม่ ถ้ามีแล้วมีความพึงพอใจในระดับใด และถ้าไม่มี ต้องการให้มีหรือไม่

<u>สรุปผล</u>

ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 98 คน คิดว่าองค์กรมีการสร้างและแสวงหาความรู้ 100% และเมื่อสำรวจระดับความพึงพอใจพบว่า 92% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจมาก และ 8% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4

ข้อมูลการสร้างและแสวงหาความรู้

<u>กระบวนการจัดการความรู้</u> 2. การสร้างและแสวงหาความรู้	**กระบวนการ**		**ระดับความพึงพอใจ (กรณีเลือกมีกระบวนการ)**			**จำเป็นต้องมีหรือไม่ (กรณีเลือกไม่มีกระบวนการ)**	
	มี	**ไม่มี**	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**จำเป็น**	**ไม่จำเป็น**
- จำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการสร้างและแสวงหาความรู้	98		90	8			
- เปอร์เซ็นต์ความคิดเห็นในเรื่องการสร้างและแสวงหาความรู้	100%		92%	8%			

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

ได้ทำการสำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการการจัดความรู้ให้เป็นระบบเกี่ยวกับการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า เช่น มีการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต เป็นต้น ว่ามีในองค์กรหรือไม่ ถ้ามีแล้วมีความพึงพอใจในระดับใด และถ้าไม่มี ต้องการให้มีหรือไม่

<u>สรุปผล</u>

ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 98 คน คิดว่าองค์กรมีการจัดความรู้ให้เป็นระบบ 100% และเมื่อสำรวจระดับความพึงพอใจพบว่า 97% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจมาก และ 3% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5

ข้อมูลการจัดความรู้ให้เป็นระบบ

<u>กระบวนการจัดการความรู้</u> 3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ	**กระบวนการ**		**ระดับความพึงพอใจ (กรณีเลือกมีกระบวนการ)**			**จำเป็นต้องมีหรือไม่ (กรณีเลือกไม่มีกระบวนการ)**	
	มี	**ไม่มี**	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**จำเป็น**	**ไม่จำเป็น**
- จำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการจัดความรู้ให้เป็นระบบ	98		95	3			
- เปอร์เซ็นต์ความคิดเห็นในเรื่องการจัดความรู้ให้เป็นระบบ	100.0%		97%	3%			

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้

ได้ทำการสำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการประมวลและกลั่นกรองความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า เช่น การปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน การใช้ภาษาเดียวกัน การปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์ เป็นต้น ว่ามีในองค์กรหรือไม่ ถ้ามีแล้วมีความพึงพอใจในระดับใด และถ้าไม่มี ต้องการให้มีหรือไม่

<u>สรุปผล</u>

ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 98 คน คิดว่าองค์กรมีการประมวลและกลั่นกรองความรู้ 40.8% และอีก 59.2% คิดว่าองค์กรไม่มีการประมวลและกลั่นกรองความรู้

เมื่อสำรวจระดับความพึงพอใจของผู้ที่ระบุว่ามีกระบวนการนี้พบว่า 55% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจปานกลาง และ 45% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจน้อย

และเมื่อสำรวจผู้ที่ระบุว่าไม่มีกระบวนการนี้ว่ามีความจำเป็นหรือไม่ พบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเห็นด้วยว่าจำเป็นต้องมีระบบการประมวลและกรั่นกรองความรู้ ดังแสดงในตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6

ข้อมูลการประมวลและกรั่นกรองความรู้

<u>กระบวนการจัดการความรู้</u> 4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้	**กระบวนการ**		**ระดับความพึงพอใจ (กรณีเลือกมีกระบวนการ)**			**จำเป็นต้องมีหรือไม่ (กรณีเลือกไม่มีกระบวนการ)**	
	มี	**ไม่มี**	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**จำเป็น**	**ไม่จำเป็น**
- จำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการประมวลและกลั่นกรองความรู้	40	58		22	18	58	
- เปอร์เซ็นต์ความคิดเห็นในเรื่องการประมวลและกลั่นกรองความรู้	40.8%	59.2%		55%	45%	100.0%	

5. การเข้าถึงความรู้

ได้ทำการสำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า เช่น การทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบ Internet, Intranet, Web board เป็นต้น ว่ามีในองค์กรหรือไม่ ถ้ามีแล้วมีความพึงพอใจในระดับใด และถ้าไม่มี ต้องการให้มีหรือไม่

<u>สรุปผล</u>

ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 98 คน คิดว่าองค์กรไม่มีการเข้าถึงความรู้ 100% และเมื่อสำรวจความจำเป็นว่าองค์กรต้องมีการเข้าถึงความรู้หรือไม่ พบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเห็นด้วยว่าองค์กรจำเป็นต้องมีระบบในการเข้าถึงความรู้ 100% ดังแสดงในตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7

ข้อมูลการเข้าถึงความรู้

<u>กระบวนการจัดการความรู้</u> **5. การเข้าถึงความรู้**	**กระบวนการ**		**ระดับความพึงพอใจ (กรณีเลือกมีกระบวนการ)**			**จำเป็นต้องมีหรือไม่ (กรณีเลือกไม่มีกระบวนการ)**	
	มี	**ไม่มี**	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**จำเป็น**	**ไม่จำเป็น**
- จำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการเข้าถึงความรู้		98				98	
- เปอร์เซ็นต์ความคิดเห็นในเรื่องการเข้าถึงความรู้		100.0%				100.0%	

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

ได้ทำการสำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า เช่น การจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น ว่ามีในองค์กรหรือไม่ ถ้ามีแล้วมีความพึงพอใจในระดับใด และถ้าไม่มี ต้องการให้มีหรือไม่

<u>สรุปผล</u>

ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 98 คน คิดว่าองค์กรมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 98% และอีก 2% คิดว่าองค์กรไม่มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

เมื่อสำรวจระดับความพึงพอใจของผู้ที่ระบุว่ามีกระบวนการนี้ พบว่า 57% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจมาก, 36% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจปานกลาง และ 7% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจน้อย

และเมื่อสำรวจผู้ที่ระบุว่าไม่มีกระบวนการนี้ว่ามีความจำเป็นหรือไม่ พบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเห็นด้วยว่าจำเป็นต้องมีระบบการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ดังแสดงในตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8

ข้อมูลการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

<u>กระบวนการจัดการความรู้</u> 6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	**กระบวนการ**		**ระดับความพึงพอใจ (กรณีเลือกมีกระบวนการ)**			**จำเป็นต้องมีหรือไม่ (กรณีเลือกไม่มีกระบวนการ)**	
	มี	**ไม่มี**	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**จำเป็น**	**ไม่จำเป็น**
- จำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	96	2	54	35	7	2	
- เปอร์เซ็นต์ความคิดเห็นในเรื่องการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	98.0%	2.0%	57%	36%	7%	100.0%	

7. การเรียนรู้

ได้ทำการสำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ในไปใช้ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ว่ามีในองค์กรหรือไม่ ถ้ามีแล้วมีความพึงพอใจในระดับใด และถ้าไม่มี ต้องการให้มีหรือไม่

<u>สรุปผล</u>

ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 98 คน คิดว่าองค์กรมีการเรียนรู้ 76.5% และอีก 2% คิดว่าองค์กรไม่มีการเรียนรู้

เมื่อสำรวจระดับความพึงพอใจของผู้ที่ระบุว่ามีกระบวนการนี้ พบว่า 28% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจมากปานกลาง และ 72% เห็นว่ามีระดับความพึงพอใจน้อย

และเมื่อสำรวจผู้ที่ระบุว่าไม่มีกระบวนการนี้ว่ามีความจำเป็นหรือไม่ พบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเห็นด้วยว่าจำเป็นต้องมีระบบการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 3.9

ตารางที่ 3.9

ข้อมูลการเรียนรู้

กระบวนการจัดการความรู้ 7. การเรียนรู้	กระบวนการ		ระดับความพึงพอใจ (กรณีเลือกมีกระบวนการ)			จำเป็นต้องมีหรือไม่ (กรณีเลือกไม่มีกระบวนการ)	
	มี	ไม่มี	มาก	ปานกลาง	น้อย	จำเป็น	ไม่จำเป็น
- จำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการเรียนรู้	75	23		21	54	23	
- เปอร์เซ็นต์ความคิดเห็นในเรื่องการเรียนรู้	76.5%	23.5%		28%	72%	100.0%	

จากข้อมูลสามารถสรุปเปอร์เซ็นต์ความพึงพอใจในกระบวนการจัดการความรู้ข้างต้น ดังตารางที่ 3.10 กรณีผู้ที่เกี่ยวข้องระบุว่าไม่มีกระบวนการจัดการความรู้ในเรื่องนั้นๆ และต้องการให้มีในอนาคต แสดงว่าปัจจุบันไม่มีความพึงพอใจในกระบวนการนั้น

ตารางที่ 3.10

เปอร์เซ็นต์ความพึงพอใจในกระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการ	% ความพึงพอใจมาก	% ความพึงพอใจปานกลาง	% ความพึงพอใจน้อย	% ไม่มีความพึงพอใจ (กรณีไม่มีกระบวนการ)
การสร้างและแสวงหาความรู้	92.0%	8.0%		
การจัดความรู้ให้เป็นระบบ	97.0%	3.0%		
การประมวลและกลั่นกรองความรู้		22.4%	18.4%	59.2%
การเข้าถึงความรู้				100.0%
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	55.1%	35.7%	7.1%	2.0%
การเรียนรู้		21.4%	55.1%	23.5%

และสามารถสรุปเปอร์เซ็นต์ความพึงพอใจในกระบวนการจัดการความรู้ข้างต้น ดังภาพที่ 3.2

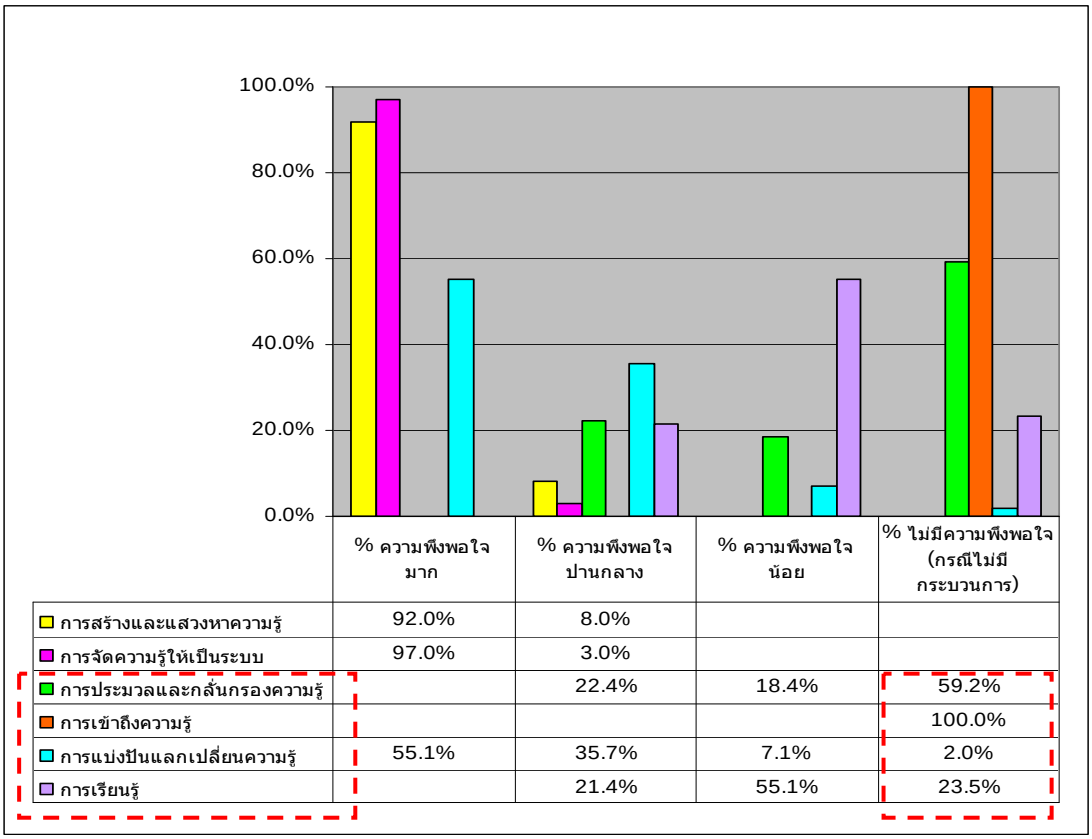

	% ความพึงพอใจมาก	% ความพึงพอใจปานกลาง	% ความพึงพอใจน้อย	% ไม่มีความพึงพอใจ (กรณีไม่มีกระบวนการ)
การสร้างและแสวงหาความรู้	92.0%	8.0%		
การจัดความรู้ให้เป็นระบบ	97.0%	3.0%		
การประมวลและกลั่นกรองความรู้		22.4%	18.4%	59.2%
การเข้าถึงความรู้				100.0%
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	55.1%	35.7%	7.1%	2.0%
การเรียนรู้		21.4%	55.1%	23.5%

ภาพที่ 3.2

เปอร์เซ็นต์ความพึงพอใจในกระบวนการจัดการความรู้

<u>ระบุประเด็นพัฒนา</u>

จากข้อมูลการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าประเด็นที่ต้องพัฒนา ได้แก่

1. เรื่องการเข้าถึงความรู้ เนื่องจากไม่มีระบบการเข้าถึงความรู้ที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดไม่มีความพึงพอใจและต้องการให้มีระบบนี้ในองค์กร 100%

2. เรื่องการประมวลและกลั่นกรองความรู้ เนื่องจากรูปแบบเอกสารยังไม่เป็นมาตรฐาน ภาษาที่ใช้ยังไม่เป็นภาษาเดียวกัน เนื้อหายังไม่สมบูรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการให้มีการพัฒนาระบบนี้ในองค์กร 59.2%

3. เรื่องการเรียนรู้ เนื่องจากระบบการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ การหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่องนั้นยังไม่สมบูรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องบางส่วนต้องการให้มีระบบนี้ในองค์กร 23.5%

4. เรื่องการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เนื่องจากการจัดทำเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ยังไม่สมบูรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องบางส่วนต้องการให้มีระบบนี้ในองค์กร 2%

3.6.2. **การพิจารณาเลือกเครื่องมือในการจัดการความรู้**

เมื่อพิจารณาเครื่องมือในการจัดการความรู้จากหลักการและทฤษฎีของการจัดการความรู้ในประเด็นที่ต้องการพัฒนาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้า จึงมีการใช้เครื่องมือทางด้านการจัดการความรู้ ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ระบบ Intranet / Webpage ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเข้าถึงความรู้ มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องการเข้าถึงความรู้ และเรื่องการประมวลและกลั่นกรองความรู้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีระบบการประมวลผลและกลั่นกรองข้อมูลที่ดี เป็นมาตรฐานเดียวกันในบริษัท และยังมีความเห็นชอบจากผู้จัดการแผนกที่อยากให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เร็ว มีการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และยังสอดคล้องกับนโยบายของบริษัทในเรื่องการพัฒนาระบบเทคโนโลยสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอีกด้วย

2. การใช้เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Forum) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการถ่ายทอดความรู้ มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่อง การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ โดยจัดให้มีการประชุมกันในเรื่องข้อร้องเรียนของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันและแลกเปลี่ยนความรู้ อีกทั้งยังเป็นวิธีที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ เกิดการกระจายความรู้และการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร

3.7 **การกำหนดตัวชี้วัดในการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้**

จากการสรุปผลจากการสอบสัมภาษณ์ ได้ทำการกำหนดตัวชี้วัดในการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในบริษัทที่ใช้เป็นกรณีศึกษาทั้งหมด 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

3.7.1 เวลาที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลลดลง โดยทำการสุ่มจับเวลาผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนและหลังการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้

3.7.2 ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจก่อนและหลังการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้

3.8 การวัดผลก่อนการดำเนินการ ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้

3.8.1 เวลาที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูล

ออกแบบการจับเวลาในการเข้าถึงข้อมูลออกเป็น 3 ช่วง เนื่องจากบริษัทกรณีศึกษามีความแตกต่างของแหล่งข้อมูลในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

1. ก่อนปี พ.ศ. 2550: ข้อมูลถูกจัดเก็บไว้ที่ CQE ที่รับผิดชอบอย่างเดียว ไม่มีระบบการบันทึกข้อมูลและ CQE เหล่านั้นมีการโยกย้ายงาน จึงไม่สามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้

2. ปี พ.ศ.2550: ข้อมูลถูกจัดเก็บไว้ที่ CQE และ QA ข้อมูลอยู่ในรูปของ hard copy หรือ file ที่ save ไว้ในคอมพิวเตอร์ส่วนตัว สามารถสืบค้นข้อมูลได้

3. ปี พ.ศ. 2551-2552 (ปัจจุบัน): ข้อมูลถูกจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูล (CRR Database) ของบริษัท สามารถสืบค้นข้อมูลได้

ดังนั้นการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการจับเวลาจึงมีข้อจำกัดดังกล่าว โดยการจับเวลาในการเข้าถึงข้อมูลนี้ จะใช้แบบฟอร์มการจับเวลา ที่แสดงในภาคผนวก ข โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 98 คน จะถูกถามในคำถามเดียวกัน และขณะจับเวลา ผู้ที่ตอบคำถามจะต้องไม่มีการทำกิจกรรมใดๆ ทั้งสิ้น นอกเหนือจากการหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามเท่านั้น

ผลของการจับเวลาที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลก่อนการดำเนินการ แสดงดังตารางที่ 3.11

ตารางที่ 3.11

เวลาในการเข้าถึงข้อมูลก่อนการดำเนินการ

เวลาเฉลี่ยในการเข้าถึงข้อมูลข้อร้องเรียนของลูกค้าก่อนปี 2550 (นาที/คน)	เวลาเฉลี่ยในการเข้าถึงข้อมูลข้อร้องเรียนของลูกค้าปี 2550 (นาที/คน)	เวลาเฉลี่ยในการเข้าถึงข้อมูลข้อร้องเรียนของลูกค้าปี 2551-2552 (นาที/คน)
ไม่สามารถสืบค้นได้	58	22

3.8.2 ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทำการวัดระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนการดำเนินการ โดยพิจารณา 4 ปัจจัยหลักในเรื่องกระบวนการจัดการความรู้ ที่ระบุไว้ในประเด็นพัฒนาข้างต้น แสดงดังในตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12

ระดับความพึงพอใจก่อนการดำเนินการ

กระบวนการ	% มีความพึงพอใจมาก	% มีความพึงพอใจปานกลาง	% มีความพึงพอใจน้อย	% ไม่มีความพึงพอใจ (กรณีไม่มีกระบวนการ)
1. การเข้าถึงความรู้				100.0%
2. การประมวลและกลั่นกรองความรู้		22.4%	18.4%	59.2%
3. การเรียนรู้		21.4%	55.1%	23.5%
4. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	55.1%	35.7%	7.1%	2.0%

3.9 การนำเครื่องมือทางด้านการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้

ในการวิจัยนี้ได้นำเครื่องมือในการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ในประเด็นที่ต้องการพัฒนาเพื่อมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้า ดังนี้

3.9.1 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ระบบ Intranet / Webpage

โดยจะนำข้อมูลทั้งหมดตั้งแต่ พ.ศ. 2550 จนถึง พ.ศ. 2552 ทั้งสิ้น 692 ข้อมูล มาทำการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ ตามหัวข้อความรู้ที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้าจำนวน 10 ปัจจัย ที่ได้จากแบบสอบถามในเรื่องการบ่งชี้ความรู้ข้างต้น (หัวข้อ 3.6.1) คือ

1. ปัญหาเกิดขึ้นกับลูกค้าใด (Customer)
2. ปัญหาเกิดขึ้นกับลูกค้ากลุ่มใด (Cluster)
3. ปัญหาเกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์รุ่นใด (Model)
4. ปัญหาที่เกิดขึ้นคือเรื่องอะไร (Problem/Defective)
5. ระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับใด (Rank)
6. ความถี่ที่การเกิดขึ้นเป็นอย่างไร (Frequency)
7. สาเหตุของการเกิดปัญหาคืออะไร (Root cause)
8. หมวดหมู่สาเหตุของปัญหาอยู่ในกลุ่มใด (Type of root cause)
9. วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาคืออะไร (Action)
10. สถานะของปัญหาเป็นอย่างไร (Status)

การออกแบบระบบ Intranet / Webpage ประกอบด้วย

1. การออกแบบฟอร์มในการใส่ข้อมูลข้อร้องเรียนของลูกค้า
2. การออกแบบหน้าต่างในการเลือกข้อมูลที่ต้องการ
3. การออกแบบรูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่ต้องการ

การพิจารณาและอนุมัติระบบ Intranet / Webpage

เมื่อออกแบบเสร็จจะส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัย, ผู้จัดการแผนก QA และผู้จัดการแผนก IT ร่วมกันพิจารณา และทำเรื่องอนุมัติการทำระบบ Intranet / Webpage ในบริษัท ดังแสดงในแผนภาพรูปที่ 3.3

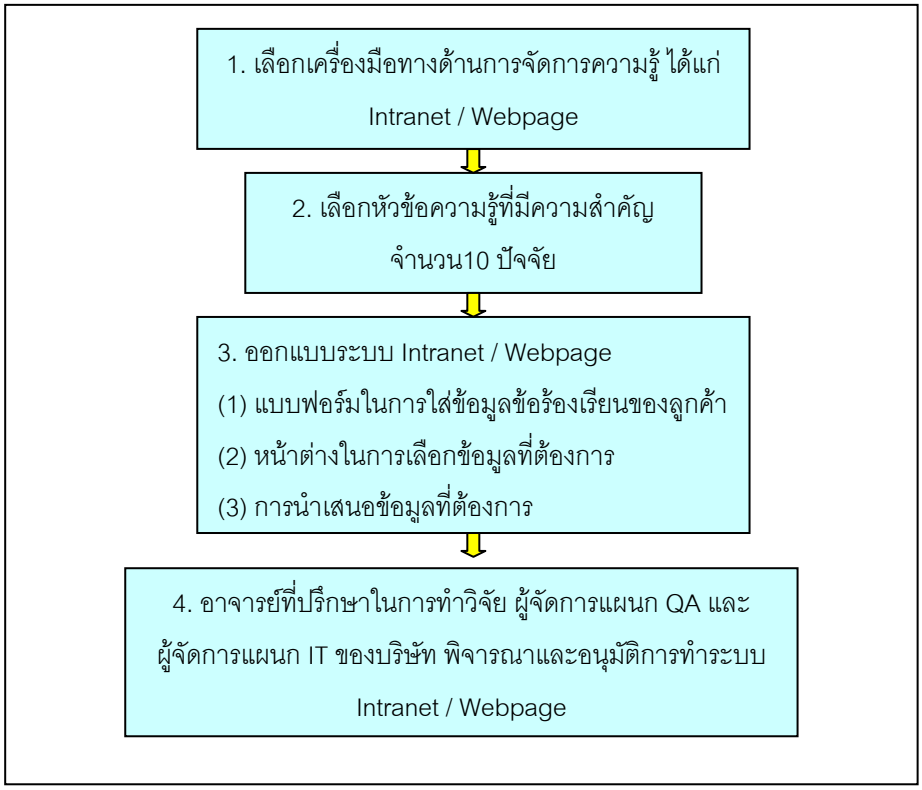

ภาพที่ 3.3
แผนภาพขั้นตอนการทำวิจัยในการทำระบบ Intranet / Webpage

3.9.2 **การใช้เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้** (Knowledge Forum)

โดยจัดให้มีการประชุมกันในเรื่องข้อร้องเรียนของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ เดือนละ1 ครั้ง หลังจากทำระบบ Intranet / Webpage เสร็จสิ้น โดยแผนก QA จะเป็นเจ้าภาพในการเรียกประชุม และจัดหัวข้อในการประชุมแต่ละครั้ง เพื่อเป็นเวทีให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการกระจายความรู้และการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร

3.10 **การวัดผลหลังจากการดำเนินการ**

จะทำการวัดผลหลังการดำเนินการตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ คือ

1. เวลาที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูล
2. ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งจะดำเนินการเช่นเดียวกับการวัดผลก่อนการดำเนินการ

3.11 **การวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย**

เมื่อประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้าในบริษัทที่ใช้เป็นกรณีศึกษาตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย พร้อมทั้งหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ต่อไป